

Vzdelávanie ako nástroj odstraňovania rodových nerovností

PhDr. Zuzana Kulašiková

Z. Bauman:

životný úspech postmoderných mužov
a žien závisí na tom, ako rýchle sa dokážu
zbaviť starých návykov a pochopiť nové
štruktúry a nové rámce.

**Prečo a do akej miery je vzdelávanie
nástroj odstraňovania rodových
nerovností ?**

- Súčasné chápanie spravodlivosti

Odstránenie rodovej nespravodlivosti

Cez dvojdimenzionálnu teóriu spravodlivosti

N. Fraser

Sociálne usporiadanie androcentrickej spoločnosti je nespravodlivé z dvoch dôvodov:

1. **Distributívna nespravodlivosť** –
ekonomická dimenzia

2. **Inštitucionalizované hodnotové vzorce-**
statusový poriadok – statusové nerovnosti,
- kultúrna dimenzia

Obe formy sú súčasťou sexizmu

Náprava

Zmeniť obe sféry sociálnej interakcie :

2 možné druhy náprav nespravodlivosti

- **Afirmatívne opatrenia** – konečný výsledok
- **Transformatívne opatrenia** – reštrukturalizácia základnej štruktúry

1. **Afirmatívna stratégia** - zaviesť egalitárne prerozdeľovanie zdrojov, napr. liberálny sociálny štát, verejné služby, **nemení systém**
2. **Transformatívna** stratégia – nerovnosti zakorené v androcentrickom statusovom poriadku - systéme, potreba- individuálne statusové uznanie žien, rovnaké hodnotenie...
Destabilizácia binárnej opozície mužov a žien, **zmena systému**

Oba prístupy by mali mať rovnakú
váhu

ale... dôležitá je

zmena systému, rámcov

(transformatívna stratégia)

Prečo?

Inštitucionalizované kultúrne hodnotové vzorce môžu byť hierarchické a brániť získaniu uznania žien,

požadovaného **sociálneho statusu**,

Status nemá skupinovú identitu, ale individuálnu – participáciu v sociálnej interakcii ako rovný s rovným

vzniká recipročné uznanie

Dosiahnuť prostredníctvom deinštitucionalizácie hodnotových kultúrnych vzorcov – **prostredníctvom vzdelávania a informovanosti**

Trend naznačenej diverzity:

posun od

- rodovej odlišnosti (muž/žena)
- cez odlišnosť medzi ženami (mladé/staré, Rómky/nerómky atď.)
- k viacnásobne sa prelínajúcim odlišnostiam tak, aby nevznikla multiplikovaná diskriminácia, **vyžaduje**

Aké vzdelávanie?

vzdelávanie by malo trénovať schopnosť

- „meniť zaužívané rámce“,
- pracovať s pluralitou stratégií
- musí poskytovať odvahu k slobode a k prijatiu zodpovednosti za vlastnú voľbu, ktorú sloboda prináša.“

AKO?

Z. Bauman:

- „terciálny“ aspekt vzdelávacieho procesu, nevzťahuje k žiadnemu konkrétnemu študijnému plánu, ani k štruktúre vzdelávacieho procesu, ale k rôznorodosti vzájomne sa prelínajúcich plánov a štruktúr.
(GM, Antid. str. managing diverzity)
- osvojujú sa znalosti, ako modifikovať súbor alternatív, ktoré si osvojili v predchádzajúcom procese výučby

zmeny rámca:

Gregory Batesonova „deuterovýchova“,
učenie „ako sa učiť“.

Bateson v procese učenia pripisuje
primárnu a rozhodujúcu rolu

*sociálnemu kontextu a spôsobom
odovzdávania znalostí viac, než jej
vlastnému obsahu*

Deuterovýchova: spôsob

- ako prelamovať každodennosť,
- ako sa zbavovať svojich stereotypných návykov, vrátane rodových
- ako byť otvorení novým veciam
syntetizovať skúsenosti do doteraz neznámych modelov

Cornelius Castoriadis:

- súčasťou „deutero výchovy“ je v súčasnosti **celá demokratická spoločnosť**, ktorá je vlastne obrovská **pedagogická inštitúcia** , miesto ustavičného sebavzdelávania jej členov (Gréci)

Dnešný stav **vzdelávania**

- nami zdedené inštitúcie utvrdzujú stereotypy o rodových očakávaniach spoločnosti
- Inštitucionalizovaná diskriminácia
- štát spolieha na zabehanú kultúrnu prax, vytvára ženy a mužov, pripravené prijať spoločensky určené role

Voľba stratégií:

Transformatívne opatrenie:

je uplatňovanie vzdelávania o rodovej problematike a nástroje tohto vzdelávania

Afirmatívne opatrenie:

tvorí vzdelávania všeobecne a jeho vplyv na postavenie žien a mužov

AKO zaviesť vzdelávanie o rodovej rovnosti?

Cedaw

- Čl.5: Štáty, zmluvné strany prijímú všetky opatrenia:
na zmenu spoločenských a kultúrnych zvyklostí, pokiaľ ide o správanie sa mužov a žien, s cieľom dosiahnuť odstránenie predsudkov a zvykov...

EK

problémom vo vzdelávaní sú dva aspekty:

- *rodové stereotypy v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy (transf. stratégia)*
- *a nedostatočné zastúpenie žien v rozhodovacích pozíciách vo vzdelávacom systéme (afirm. stratégia)*

Správa nemeckého predsedníctva EÚ (2007) v súvislosti s Pekinskou akčnou platformou charakterizuje v oblasti vzdelávania 5 kľúčových oblastí:

- *celoživotné vzdelávanie,*
- *migranti v systéme vzdelávania,*
- *terciálne vzdelávanie: veda a technika,*
- *nerovnaké pracovné príležitosti:
návratnosť vzdelania;*
- *akademická obec: rodová rovnosť na
úrovni akademických pracovníkov
a rozhodovacej úrovni*